

Департамент освіти і науки
Київської обласної державної адміністрації
Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради
«Київський обласний інститут післядипломної освіти
педагогічних кадрів»

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК

3 (245)/2021

БЕРЕЗЕНЬ

Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2021. № 3 (245). 56 с.

Передплатний індекс – 02136

Реєстраційне свідоцтво КІ № 424 від 20.12.1999 р.

Департамент освіти і науки
Київської обласної державної адміністрації, 2020
© Комунальний навчальний заклад
Київської обласної ради
«Київський обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів», 2021

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК 3 (245)/2021

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	4
1.1. <i>Маніленко І. В.</i> Управління освітнім процесом в умовах дистанційного навчання.....	4
1.2. <i>Маніленко І.В.</i> Правове регулювання трудових відносин в умовах дистанційного навчання.....	21
РОЗДІЛ ІІ. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	29
2.1. <i>Луценко Т.М., Дерій О.В., Слободяник Г.І.</i> Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в умовах дистанційного навчання на період карантину.....	29
2.2. <i>Луценко Т. М., Слободяник Г. І., Дерій О. В.</i> Робота з дітьми зі складними комплексними порушеннями розвитку в умовах дистанційного навчання.....	40

1.1 Управління закладом освіти в умовах дистанційного навчання

Інна Маніленко,

методист відділу управління закладами освіти, старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Дистанційне навчання – це організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх, як правило, опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій.

Організація дистанційного навчання має забезпечити можливість здобувачів освіти реалізувати право на якісну та доступну освіту відповідно до їх здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей та досвіду, незалежно від віку, місця проживання чи перебування, стану здоров'я, інвалідності, соціального і майнового стану, інших ознак і обставин, у тому числі тих, які об'єктивно унеможливають відвідування закладів освіти.

Сьогодні питання організації дистанційного навчання у сфері загальної середньої освіти регулюються:

Законом України «Про освіту»;

Законом України «Про повну загальну середню освіту»;

наказом Міністерства освіти і науки України від 08 вересня 2020 року № 1115 «Деякі питання організації дистанційного навчання».

Питання належної організації дистанційного навчання потребують відповідного матеріально-технічного забезпечення закладу освіти (придбання необхідного обладнання, оплати інтернету та роботи обраної онлайн платформи (за потреби) тощо). Ці функції п. 3 ст. 37 Закону України «Про повну загальну середню освіту» покладено на **засновника закладу загальної середньої освіти**, де зазначено, що він **«зобов'язаний забезпечити утримання та розвиток заснованого ним закладу освіти, його матеріально-технічної бази на рівні, достатньому для виконання вимог державних стандартів, ліцензійних умов провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти, вимог трудового законодавства, оплати праці педагогічних та інших працівників, охорони праці,**

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки тощо». Проте, варто зазначити, що для реалізації засновником цих зобов'язань рекомендовано, щоб до нього з відповідними питаннями письмово звернувся керівник заснованого ним закладу освіти.

Ст. 26 Закону України «Про освіту» визначає, що **керівник закладу освіти здійснює безпосереднє управління закладом і несе відповідальність за освітню та іншу діяльність закладу освіти**. Керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень, зокрема: організовує діяльність закладу освіти; забезпечує організацію освітнього процесу та здійснення контролю за виконанням освітніх програм; забезпечує функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти тощо.

Крім того, з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) у навчальному 2020/2021 році засновники та керівники закладів загальної середньої освіти мають здійснювати свою діяльність з урахуванням необхідності забезпечення належних протиепідемічних заходів, спрямованих на запобігання ускладнення епідемічної ситуації внаслідок поширення коронавірусної хвороби (COVID-19). Питання забезпечення належних протиепідемічних заходів у закладах загальної середньої освіти регулюються постановою Головного державного санітарного лікаря України від 22 серпня 2020 року № 50 «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах освіти на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)».

Відповідно, саме адміністрація закладу освіти спільно з педагогічним колективом, за підтримки засновника, має забезпечити належну організацію діяльності закладу в умовах режиму дистанційного навчання.

Зверніть увагу, що головними завданнями керівника ЗЗСО в організації дистанційного освітнього процесу у 2020/2021 навчальному році було:

включення до освітньої програми закладу розділу про організацію освітнього процесу в умовах дистанційного навчання, оскільки дистанційне навчання здійснюється відповідно саме до освітньої програми закладу та має забезпечувати виконання суб'єктами дистанційного навчання державних стандартів освіти. У разі потреби дистанційне навчання може організовуватися за індивідуальним навчальним планом;

схвалення змісту річного плану роботи закладу, який, зокрема, включатиме заходи з питань організації дистанційного навчання;

узгодження та схвалення змін до правил внутрішнього трудового розпорядку в умовах дистанційного навчання. Крім того, реко-

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

мендовано внести зміни до Колективного договору та посадових інструкцій працівників закладу щодо режиму та умов праці в період дистанційного навчання;

узгодження механізму взаємодії всіх учасників освітнього процесу для виконання освітніх програм закладу під час дистанційного навчання;

визначення форм навчання (у т. ч. дистанційної), обрання відповідної онлайн платформи, організації та запровадження навчання з використанням дистанційних технологій;

рекомендоване затвердження примірною електронного розкладу навчальних занять в умовах дистанційного навчання з урахуванням синхронного та асинхронного режимів взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання, обговорення можливості та особливостей ведення електронних класних журналів та щоденників;

визначити відповідальну особу, координатора дистанційного навчання, який/яка комунікуватиме щодо питань організації дистанційного навчання;

серпень, 2020

створення і затвердження індивідуального Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, адаптованого до особливостей і можливостей закладу на основі типового Положення, затвердженого наказом МОН України від 08.09.2020 № 1115;

після 16.10.2020

створення і затвердження електронного розкладу навчальних занять в умовах дистанційного навчання з урахуванням синхронного (не менше 30 %) та асинхронного режимів взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання та нових санітарних норм для ЗЗСО, визначених Санітарним регламентом для закладів загальної середньої освіти, який затверджено наказом МОЗ України від 25.09.2020 № 2205;

після 01.01.2021

на виконання ст. 30 Закону України «Про освіту», розмістити на вебсайті закладу (у разі його відсутності – на веб-сайті засновника) всю необхідну інформацію щодо організації освітнього процесу в частині дистанційного навчання, щоб забезпечити відкритий доступ до такої інформації та документів

протягом року

провести загальношкільні батьківські збори (онлайн-конференцію з учнями та їхніми батьками), де, зокрема, донести до відома батьків усі особливості 2020/2021 навчального року, у т. ч. в частині мож-

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

ливого дистанційного навчання, обговорити форми співпраці та інші організаційні питання, скоординувати роботу всіх у зручному форматі. Домовитися з батьками про конструктивний зворотний зв'язок, а для уникнення непорозумінь – пояснити батькам алгоритм дій, оскільки у більшості батьків відсутній досвід дистанційного навчання. Важливо обговорити з батьками можливості їх реалізації, врахувати пропозиції батьків

протягом року.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Ст. 30 Закону України «Про повну загальну середню освіту» передбачено, що в закладах освіти та їх структурних підрозділах може діяти **батьківське самоврядування**, яке здійснюється батьками учнів як безпосередньо, так і через органи батьківського самоврядування, з метою захисту прав та інтересів учнів, організації їх дозвілля та оздоровлення, громадського нагляду (контролю) в межах повноважень, визначених цим Законом та статутом закладу освіти.

Батьки можуть розглядати будь-які питання і приймати рішення, крім тих, що належать до компетенції інших органів управління чи органів громадського самоврядування закладу освіти.

Рішення органу батьківського самоврядування з питань організації освітнього процесу та/або діяльності закладу освіти можуть бути реалізовані **виключно за рішенням керівника закладу освіти, якщо таке рішення не суперечить законодавству.**

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Запроваджуючи дистанційне навчання, адміністрації закладу слід зважати не лише на наявність техніки і доступу до інтернет у вчителів та учнів, а й на специфіку початкової, основної та старшої школи. Варто пам'ятати, що рівень сформованості самостійної роботи учнів початкових класів нижчий, ніж учнів основної та старшої школи, тому організовувати роботу молодших школярів мають дорослі. Але йдеться саме про організацію освітнього процесу вдома, а не про те, що батьки будуть виконувати завдання за дитину або викладати навчальний матеріал замість учителя. Крім того, необхідно поцікавитись у вчителів, яка їм потрібна допомога в опануванні інструментарію.

Оцінювання результатів навчання учнів проводиться за видами оцінювання, визначеними спеціальними законами, і відповідно до критеріїв, визначених Міністерством освіти і науки України. Державна підсумкова атестація учнів проводиться відповідно до законодавства. Оцінювання результатів навчання учнів може здійснюватися очно або дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій, зокрема відеоконференц-зв'язку.

Облік навчальних занять і результатів навчання учнів під час

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

дистанційного навчання здійснюється відповідно до законодавства.

Облік робочого часу та оплата праці педагогічних працівників, які організовують дистанційне навчання, здійснюється відповідно до законодавства. Організація освітнього процесу під час дистанційного навчання здійснюється у межах робочого часу педагогічних працівників.

Керівник закладу освіти забезпечує організацію освітнього процесу під час дистанційного навчання та здійснення контролю за виконанням освітніх програм.

ВАЖЛИВО! Керівник закладу освіти може вимагати від педагогічних працівників підтвердження виконання ними освітньої програми (навчальних планів і навчальних програм) у спосіб, схвалений педагогічною радою закладу освіти. Заклад освіти має забезпечувати регулярне відстеження результатів навчання учнів, а також надання їм підтримки в освітньому процесі (за потреби).

Організація освітнього процесу під час дистанційного навчання здійснюється з дотриманням вимог законодавства про освіту, захист персональних даних, а також санітарних правил і норм (щодо формування розкладу навчальних занять, рухової активності (фізкультхвилинки), вправ для очей, тривалості виконання завдань для самопідготовки у позаурочний час).

ВАЖЛИВО! Якщо у Вашому закладі у зв'язку з погіршенням епідемічної ситуації виникла **тимчасова необхідність в організації освітнього процесу за дистанційною формою**, необхідно насамперед створити наказ по закладу.

зразок наказу

***Про тимчасову організацію
освітнього процесу з використанням
технологій дистанційного навчання***

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту», наказу Міністерства освіти і науки України від 08 вересня 2020 року № 1115 «Деякі питання організації дистанційного навчання», на виконання розпорядження (рішення місцевої влади) від... №... «Про...», керуючись положеннями Освітньої програми закладу, Положенням про дистанційну форму здобуття повної (базової, початкової освіти) загальної середньої освіти у назва закладу та рішенням педагогічної ради закладу від _____ № ___, а також з метою запобігання та протидії поширенню коронавірусної хвороби COVID-19 серед учасників освітнього процесу в закладі, які об'єктивно унеможливають відвідування закладу

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

НАКАЗУЮ:

1. У період із 30.11.2020 по 11.12.2020 для учнів 5-11 класів закладу організувати освітній процес з використанням технологій дистанційного навчання.

2. Липовенко І. О., заступнику директора з НВР:

1) надати методичну допомогу педагогічним працівникам закладу з питань організації освітнього процесу з використання технологій дистанційного навчання;

До 30.11.2020

2) координувати роботу педагогічних працівників щодо вчасного й ефективного виконання освітніх програм з навчальних предметів та заповнення шкільної документації, зокрема класних журналів.

Постійно

3. Учителю інформатики Григоренко Л. В. забезпечити технічну підтримку роботи платформи Google Classroom та наповнення вебсайту закладу інформацією з питань організації освітнього процесу з використання технологій дистанційного навчання.

До 30.11.2020

4. Учителям, які працюють у 5-11 класах:

1) забезпечити виконання освітніх програм у 5-11 класах шляхом організації освітнього процесу за допомогою технологій дистанційного навчання з урахуванням матеріально-технічних можливостей учнів та оптимізації графіку освітнього процесу, не допускаючи перевантаження учнів;

2) здійснити оцінювання результатів навчання здобувачів освіти під час освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання зручним способом з подальшим занесенням до відповідних сторінок класного журналу після послаблення карантинних обмежень;

3) забезпечити виконання методичної та організаційно-педагогічної роботи.

До 11.12.2020

5. Класним керівникам 5-11 класів:

1) інформувати батьків про тимчасові зміни в організації освітнього процесу шляхом проведення батьківських зборів в онлайн-режимі;

До 27.11.2020

2) у телефонному та онлайн-режимі консультувати учнів та їх батьків з питань організації освітнього процесу за допомогою технологій дистанційного навчання, здійснювати зворотній зв'язок між усіма учасниками освітнього процесу;

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

3) контролювати дотримання учнями та їх батьками умов організації освітнього процесу за допомогою технологій дистанційного навчання;

4) проводити просвітницьку роботу з учнями та їх батьками щодо заходів для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19, індивідуального захисту та особистої гігієни.

Постійно

6. Контроль за виконанням даного наказу залишаю за собою.

Директор школи

П. П. Петренко

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Запроваджуючи дистанційне навчання, адміністрації закладу слід зважати не лише на наявність техніки і доступу до інтернет у вчителів та учнів, а й на специфіку початкової, основної та старшої школи. Варто пам'ятати, що рівень сформованості самостійної роботи учнів початкових класів нижчий, ніж учнів основної та старшої школи, тому організовувати роботу молодших школярів мають дорослі. Але йдеться саме про організацію освітнього процесу вдома, а не про те, що батьки будуть виконувати завдання за дитину або викладати навчальний матеріал замість учителя.

Важливо розуміти, що організація освітнього процесу під час дистанційного навчання може передбачати навчальні (у т. ч. практичні, лабораторні) заняття, корекційно-розвиткові заняття, вебінари, онлайн форуми та конференції, самостійну роботу, дослідницьку, пошукову, проєктну діяльність, навчальні ігри, консультації та інші форми організації освітнього процесу, визначені освітньою програмою закладу (навчальними програмами з окремих предметів (інтегрованих курсів).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ, що у типовому Положенні вживаються нові терміни у таких значеннях:

асинхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому інтерактивні освітні платформи, електронну пошту, форуми, соціальні мережі тощо;

електронні освітні ресурси з навчальних предметів (інтегрованих курсів) – засоби навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-телекомунікаційних системах, які відтворюються за допомогою електронних технічних засобів і можуть застосовуватися в освітньому процесі при вивченні окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів);

електронне освітнє середовище – сукупність умов навчання,

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

виховання та розвитку учнів, що забезпечуються за допомогою сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій;

дистанційне навчання – організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій;

інформаційно-телекомунікаційна система дистанційного навчання (електронна освітня платформа) – програмно-технічний комплекс, що об'єднує систему електронних освітніх ресурсів, програмне забезпечення для створення, накопичення та доступу до таких ресурсів, а також для організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання (у тому числі ефективної взаємодії учасників освітнього процесу та контролю за навчанням);

інформаційно-комунікаційні (цифрові) технології дистанційного навчання – технології створення, накопичення, зберігання та доступу до електронних освітніх ресурсів з навчальних предметів (інтегрованих курсів), а також забезпечення організації та супроводу освітнього процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі мережі Інтернет;

синхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники одночасно перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відеоконференції;

система управління дистанційним навчанням – програмне забезпечення, призначене для організації освітнього процесу, ефективної взаємодії учасників освітнього процесу та контролю за навчанням через мережу Інтернет (у тому числі електронного розкладу занять, електронних класних журналів/щоденників);

суб'єкти дистанційного навчання – учні, педагогічні працівники, батьки або інші законні представники неповнолітніх учнів (далі – батьки), асистенти дітей, які беруть участь в освітньому процесі за дистанційною формою здобуття освіти або з використанням технологій дистанційного навчання;

технології дистанційного навчання – комплекс освітніх технологій (технології розвивального, проєктного, змішаного, диференційованого, програмованого, модульного навчання тощо), а також інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій, що дають можливість

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

реалізувати процес дистанційного навчання в закладі.

Усі інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту».

Дистанційне навчання здійснюється відповідно до освітньої програми закладу та має забезпечувати виконання суб'єктами дистанційного навчання державних стандартів освіти. У разі потреби дистанційне навчання може організовуватися за індивідуальним навчальним планом.

Організація освітнього процесу в закладі має забезпечувати регулярну та змістовну взаємодію суб'єктів дистанційного навчання, з використанням форм індивідуальної та колективної навчально-пізнавальної діяльності учнів, а також здійснення ними самоконтролю під час навчання.

Отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктами дистанційного навчання під час навчальних та корекційно-розвиткових занять, консультацій, що проводяться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації в синхронному або асинхронному режимі.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Надзвичайно важливо для закладу освіти правильно визначитись з обсягами синхронного та асинхронного навчання. Типовим положенням рекомендовано здійснювати **синхронне навчання** в обсязі не менше 30 відсотків. Кожний заклад має право самостійно визначатися з цих питань, але це **не може складати 100 відсотків**.

Для учнів, які не можуть взяти участь у синхронному режимі взаємодії з поважних причин (стан здоров'я, відсутність доступу (обмежений доступ) до мережі Інтернет або технічних засобів навчання, зокрема дітей із сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, багатодітних, малозабезпечених сімей тощо), заклад забезпечує використання інших засобів комунікації, доступних для учнів (телефонний, поштовий зв'язок тощо).

Заклад освіти забезпечує регулярне відстеження результатів навчання учнів, а також надання їм підтримки в освітньому процесі (за потреби). Оцінювання результатів навчання учнів проводяться за видами оцінювання, визначеними спеціальними законами, і відповідно до критеріїв, визначених МОН України. Оцінювання результатів навчання учнів може здійснюватися очно або дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій, зокрема відеоконференц-зв'язку.

ВАЖЛИВО! Дистанційне навчання осіб із особливими освітніми потребами здійснюється з урахуванням індивідуальної програми розвитку і може передбачати залучення допоміжних технологій дистанційного

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

навчання (озвучування даних з екрану, голосове введення тексту, субтитри, клавіатури зі спеціальними можливостями тощо) з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів таких осіб.

Освітній процес під час дистанційного навчання осіб з особливими освітніми потребами забезпечується за участі асистента вчителя та/або асистента учня.

Організація освітнього процесу під час дистанційного навчання може передбачати навчальні (у тому числі практичні, лабораторні) заняття, вебіари, онлайн форуми та конференції, самостійну роботу, дослідницьку, пошукову, проєктну діяльність, навчальні ігри, консультації та інші форми організації освітнього процесу, визначені освітньою програмою закладу освіти (навчальними програмами з окремих предметів (інтегрованих курсів).

Отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктами дистанційного навчання під час навчальних та корекційно-розвиткових занять, що проводяться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації в синхронному або асинхронному режимі.

Організація освітнього процесу має забезпечувати регулярну та змістовну взаємодію суб'єктів дистанційного навчання, з використанням форм індивідуальної та колективної навчально-пізнавальної діяльності учнів, а також здійснення ними самоконтролю під час навчання.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Організація освітнього процесу під час дистанційного навчання здійснюється з дотриманням вимог законодавства про освіту, захист персональних даних, а також **санітарних правил і норм** (щодо формування розкладу навчальних занять, рухової активності, вправ для очей, безперервної тривалості навчальної діяльності з технічними засобами навчання, тривалості виконання завдань для самопідготовки у позанавчальний час), визначених Санітарним регламентом для закладів загальної середньої освіти (наказ МОЗ України від 25.09.2020 № 2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти»).

Дистанційне навчання організовується для учнів, які не мають медичних протипоказань до занять із комп'ютерною технікою.

Дистанційне навчання осіб із особливими освітніми потребами здійснюється з урахуванням індивідуальної програми розвитку та може передбачати залучення допоміжних технологій дистанційного навчання (озвучування даних з екрану, голосове введення тексту, субтитри, клавіатури зі спеціальними можливостями тощо) з урахуванням

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів таких осіб.

Облік навчальних занять і результатів навчання учнів під час дистанційного навчання здійснюється відповідно до законодавства (у класному журналі, свідоцтвах досягнень). За рішенням педагогічної ради закладу для організації дистанційного навчання може використовуватися електронний розклад занять, електронний класний журнал/щоденники.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Організація освітнього процесу під час дистанційного навчання здійснюється у межах робочого часу педагогічних працівників, який визначається відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Облік робочого часу та оплата праці педагогічних працівників закладу, які організовують дистанційне навчання, здійснюється відповідно до законодавства у сфері загальної середньої освіти.

З метою забезпечення умов праці, необхідних для організації дистанційного навчання, відповідно до умов трудового договору або за рішенням засновника може здійснюватися надання педагогічним працівникам персональних комп'ютерів (з можливістю використання засобів аудіо-, відеоконференцзв'язку) в тимчасове користування. У разі використання педагогічними працівниками власних технічних засобів для потреб організації дистанційного навчання вони можуть одержати компенсацію відповідно до законодавства про працю.

Надзвичайно важливим аспектом організації освітнього процесу за дистанційною формою є розуміння і дотримання прав та обов'язків суб'єктів дистанційного навчання.

Керівник закладу

Керівник закладу забезпечує організацію освітнього процесу під час дистанційного навчання та здійснення контролю за виконанням освітніх програм. Спосіб організації такого контролю схвалюється педагогічною радою закладу.

У разі потреби засновник і керівник закладу забезпечують організаційну та методичну підтримку педагогічних працівників для реалізації дистанційного навчання.

Керівник закладу має право:

- 1) діяти від імені закладу без довіреності та представляти заклад у відносинах з іншими особами;
- 2) підписувати документи з питань діяльності закладу;
- 3) приймати рішення щодо діяльності закладу в межах визначених повноважень;
- 4) визначати режим роботи закладу;
- 5) ініціювати перед засновником або уповноваженим ним

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

органом питання щодо створення або ліквідації структурних підрозділів;

6) видавати відповідно до своєї компетенції накази і контролювати їх виконання;

7) приймати рішення з інших питань діяльності закладу.

Керівник закладу зобов'язаний:

1) дотримуватись чинного законодавства України, а також забезпечувати та контролювати його виконання працівниками закладу, зокрема в частині організації освітнього процесу за дистанційною формою;

2) планувати та організовувати діяльність закладу;

3) організовувати освітній процес та видачу документів про освіту;

4) затверджувати освітню (освітні) програму (програми) закладу відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту»;

5) створювати умови для реалізації прав та обов'язків усіх учасників освітнього процесу, в тому числі реалізації академічних свобод педагогічних працівників, індивідуальної освітньої траєкторії та/або індивідуальної програми розвитку учнів, формування у разі потреби індивідуального навчального плану;

6) забезпечувати розроблення, затвердження, виконання та моніторинг виконання індивідуальної програми розвитку учня;

7) контролювати виконання педагогічними працівниками та учнями (учнем) освітньої програми, індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану;

8) забезпечувати здійснення контролю за досягненням учнями результатів навчання, визначених державними стандартами повної загальної середньої освіти, індивідуальною програмою розвитку, індивідуальним навчальним планом;

9) створювати необхідні умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами;

10) формувати засади, створювати умови, сприяти формуванню культури здорового способу життя учнів та працівників закладу;

11) створювати в закладі безпечне освітнє середовище, забезпечувати дотримання вимог щодо охорони дитинства, охорони праці, вимог техніки безпеки;

12) забезпечувати відкритість і прозорість діяльності закладу;

13) здійснювати зарахування, переведення, відрахування учнів, а також їх заохочення (відзначення) та притягнення до відповідальності відповідно до вимог законодавства;

14) організовувати документообіг, бухгалтерський облік та звітність відповідно до законодавства;

15) виконувати інші покладені на нього обов'язки.

Педагогічні працівники

Педагогічні працівники самостійно визначають режим (синхронний або асинхронний) проведення окремих навчальних занять. При цьому не менше **30 відсотків** навчального часу, передбаченого освітньою програмою закладу, організовується в синхронному режимі (решта навчального часу організовується в асинхронному режимі).

Педагогічні працівники мають право на:

1) академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі;

2) педагогічну ініціативу;

3) розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання;

4) користування бібліотекою, навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою інфраструктурою закладу освіти та послугами його структурних підрозділів у порядку, встановленому закладом освіти відповідно до спеціальних законів;

5) доступ до інформаційних ресурсів і комунікацій, що використовуються в освітньому процесі;

6) відзначення успіхів у своїй професійній діяльності;

7) справедливе та об'єктивне оцінювання своєї професійної діяльності;

8) захист професійної честі та гідності;

9) безпечні і нешкідливі умови праці;

10) захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, у тому числі булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю.

Педагогічні працівники зобов'язані:

1) постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність;

2) виконувати освітню програму для досягнення здобувачами освіти передбачених нею результатів навчання;

3) сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню навичок здорового способу життя, дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я;

4) дотримуватися академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі;

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

5) дотримуватися педагогічної етики;

6) поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;

7) захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психологічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти;

8) додержуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку закладу, виконувати свої посадові обов'язки;

9) дотримуватися принципів дитиноцентризму та педагогіки партнерства у відносинах з учнями та їхніми батьками;

10) забезпечувати єдність навчання, виховання та розвитку учнів;

11) використовувати державну мову в освітньому процесі відповідно до вимог цього Закону України «Про повну загальну середню освіту»;

12) постійно підвищувати свою педагогічну майстерність.

Формувальне, поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів на предмет їх відповідності вимогам навчальної програми, вибір форм, змісту та способу оцінювання здійснюють педагогічні працівники закладу.

Учні

Учні мають право на:

1) навчання впродовж життя та академічну мобільність;

2) індивідуальну освітню траєкторію;

3) якісні освітні послуги;

4) справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання незалежно від виду та форми здобуття ним освіти;

5) відзначення успіхів у своїй діяльності;

6) свободу творчої, спортивної, оздоровчої, культурної, просвітницької, наукової і науково-технічної діяльності тощо;

7) безпечні та нешкідливі умови навчання і праці;

8) повагу людської гідності;

9) захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю учня;

10) отримання соціальних та психолого-педагогічних послуг як особа, яка постраждала від булінгу (цькування), стала його свідком або вчинила булінг (цькування);

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

11) користування бібліотекою, навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою інфраструктурою закладу;

12) доступ до інформаційних ресурсів і комунікацій, що використовуються в освітньому процесі закладу;

13) інші необхідні умови для здобуття освіти, у тому числі для осіб з особливими освітніми потребами та із соціально незахищених верств населення.

Учні зобов'язані:

1) виконувати вимоги освітньої програми (індивідуального навчального плану за його наявності), дотримуючись принципу академічної доброчесності, та досягти результатів навчання, передбачених стандартом освіти для відповідного рівня освіти;

2) поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм;

3) відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я;

4) дотримуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку закладу освіти;

5) повідомляти керівництво закладу про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти та педагогічних працівників, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

3. Учні мають також інші права та обов'язки, передбачені законодавством та установчими документами закладу.

4. Залучення учнів під час освітнього процесу, зокрема, за дистанційною формою, до виконання робіт чи до участі у заходах, не пов'язаних з реалізацією освітньої програми, забороняється, крім випадків, передбачених рішенням Кабінету Міністрів України.

Батьки учнів

Батьки учнів мають право:

1) захищати відповідно до законодавства права та законні інтереси своїх дітей;

2) звертатися до закладу, органів управління освітою з питань освіти;

3) обирати освітню програму, вид і форму здобуття дитиною відповідної освіти;

4) брати участь у розробленні індивідуальної програми розвитку дитини та/або індивідуального навчального плану;

5) отримувати інформацію про результати навчання своїх дітей (дітей, законними представниками яких вони є);

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

б) подавати керівництву або засновнику закладу заяву про випадки булінгу (цькування) стосовно дитини або будь-якого іншого учасника освітнього процесу;

7) вимагати повного та неупередженого розслідування випадків булінгу (цькування) стосовно дитини або будь-якого іншого учасника освітнього процесу.

Батьки учнів зобов'язані:

1) сприяти виконанню дитиною освітньої програми та досягненню дитиною передбачених нею результатів навчання;

2) поважати гідність, права, свободи і законні інтереси дитини та інших учасників освітнього процесу;

3) дбати про фізичне і психічне здоров'я дитини, сприяти розвитку її здібностей, формувати навички здорового способу життя;

4) дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу;

5) сприяти керівництву закладу у проведенні розслідування щодо випадків булінгу (цькування);

6) виконувати рішення та рекомендації комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) в закладі;

7) сприяти реалізації індивідуальної освітньої траєкторії;

8) сприяти дотриманню учнями академічної доброчесності в освітньому процесі.

У разі, якщо під час дистанційного навчання батьки не виконують свої обов'язки щодо забезпечення здобуття дитиною освіти, зокрема не забезпечують участь дитини в освітньому процесі протягом 10 робочих днів підряд з невідомих причин, заклад освіти інформує про це відповідну службу у справах дітей.

Ще одним із важливих принципів забезпечення якості освіти під час дистанційного навчання є академічна доброчесність, як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися суб'єкти дистанційного навчання з метою забезпечення довіри до результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками передбачає:

1) посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

2) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

3) надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (на-

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

уково-педагогічну, творчу) діяльність;

4) контроль за дотриманням академічної доброчесності учнями;

5) об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності учнями передбачає:

1) самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

2) посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

3) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

4) надання достовірної інформації про результати власної навчальної (творчої) діяльності, використані джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання та надання учням під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання.

За порушення академічної доброчесності **педагогічні працівники** закладу можуть бути притягнені до такої **академічної відповідальності**:

1) відмова у присвоєнні вченого звання;

2) позбавлення присвоєного вченого звання;

3) відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

4) позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

За порушення академічної доброчесності **учні** можуть бути притягнені до такої **академічної відповідальності**:

1) повторне проходження оцінювання (контрольна робота тощо);

2) повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

1) ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

2) особисто або через представника надавати усні та письмові

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

3) знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

4) оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

За дії (бездіяльність), що визнані порушенням академічної доброчесності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законом.

1.2. Правове регулювання трудових відносин в умовах дистанційного навчання

Інна Маніленко,

методист відділу управління закладами освіти, старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Дистанційну роботу та роботу за гнучким графіком «легалізували» у березні 2020 року як один із заходів для запобігання поширенню COVID-19 (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 № 530-ІХ): «На період встановлення карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)... роботодавець може доручити працівникові, у тому числі державному службовцю, службовцю органу місцевого самоврядування, виконувати протягом певного періоду роботу, визначену трудовим договором, вдома». З 02.04.2020 дистанційну роботу та роботу за гнучким графіком нарешті ввели до КЗпП.

Але із 27.02.2021 почали діяти нові правила дистанційної роботи, які ми повинні запроваджувати вже по-новому. Законом України від 04.02.2021 № 1213 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення правового регулювання дистанційної роботи» внесено відповідні зміни до КЗпП України. Віднині законодавці дистанційну і надомну роботу розділили та докладно прописали чим вони відрізняються. Також визначили, що таке гнучкий графік та як запровадити ці способи організації праці. Про все це йдеться у статтях 60, 60¹, 60² КЗпП України.

Крім того, внесено зміни з питань регулювання трудових

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

відносин на період **простою**.

Стаття 113. *Порядок оплати часу простою, а також при освоєнні нового виробництва (продукції)*

Час простою не з вини працівника, в тому числі на період оголошення карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України, оплачується з розрахунку не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу).

Про початок простою, крім простою структурного підрозділу чи всього підприємства, працівник повинен попередити власника або уповноважений ним орган чи бригадира, майстра або посадових осіб.

За час простою, коли виникла виробнича ситуація, небезпечна для життя чи здоров'я працівника або для людей, які його оточують, і навколишнього природного середовища не з його вини, за ним зберігається середній заробіток.

Час простою з вини працівника не оплачується.

На період освоєння нового виробництва (продукції) власник або уповноважений ним орган може здійснювати робітникам доплату до попереднього середнього заробітку на строк не більш як шість місяців.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ, що під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), строки, визначені статтею 233 КЗпП України, **продовжуються на строк дії такого карантину**.

Стаття 233. *Строки звернення до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду за вирішенням трудових спорів*

Працівник може звернутися з заявою про вирішення трудового спору безпосередньо до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду в тримісячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у справах про звільнення - в місячний строк з дня вручення копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки.

У разі порушення законодавства про оплату праці працівник має право звернутися до суду з позовом про стягнення належної йому заробітної плати без обмеження будь-яким строком.

Для звернення власника або уповноваженого ним органу до суду в питаннях стягнення з працівника матеріальної шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації, встановлюється строк в один рік з дня виявлення заподіяної працівником шкоди.

Встановлений частиною третьою цієї статті строк застосовується і при зверненні до суду вищестоячого органу.

Головне про дистанційну роботу в умовах карантину:

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

1. Створюється наказ про запровадження дистанційної роботи педагогічних працівників закладу, а потім наказ про відновлення попереднього режиму праці.

2. Питання режиму праці інших працівників закладу освіти вирішується спільно з розпорядником коштів (засновником). Можливе створення наказу про простій.

3. Педагогічні працівники працюють відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом закладу освіти.

4. На працівників поширюються ПВТР, якщо інше не передбачено чинними нормативними документами.

5. Загальна тривалість робочого часу не може перевищувати норм, передбачених статтями 50 і 51 КЗпП.

6. Робота оплачується у повному обсязі в строки, визначені трудовим договором.

7. Можна поєднувати з гнучким режимом чи неповним робочим часом.

8. Така робота не обмежує трудових прав працівників.

Керівник закладу освіти повинен правильно організувати роботу працівників закладу, затвердивши колегіально схвалені педагогічною радою закладу рішення. Елементом контролю слугуватиме звітування педагогічних працівників закладу про часткове чи повне виконання освітньої програми (програм).

Крім того, керівник закладу освіти може самостійно вирішувати, в який спосіб доручити працівнику роботу і проконтролювати її виконання.

РЕКОМЕНДУЄМО! Завдання працівнику ставити письмово і отримувати звіт про виконану роботу електронною поштою. Періодичність звітування визначається керівником закладу, оскільки саме від несе відповідальність за облік робочого часу та оплату праці.

ПОРАДА! Не ставте завдання телефоном. Покладаючись лише на такий спосіб взаємодії, працівник може забути про доручення, а керівнику складніше контролювати роботу підлеглих. Якщо постане потреба притягти працівника до дисциплінарної відповідальності за невиконання або неналежне виконання обов'язків, керівник не доведе, коли й яку роботу доручав працівникові.

Працівники, які виконують роботу дистанційно, мають дотримувати тих самих норм трудового законодавства, що й інші працівники. Національне законодавство гарантує рівність усіх працівників щодо захисту від дискримінації в галузі праці, а також в галузі безпеки та гігієни

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

праці.

На працівників під час дистанційної роботи поширюються також норми Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV та Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, затвердженого постановою КМУ від 17.04.2019 № 337. Це означає, що вони застраховані від нещасного випадку на виробництві, який із ними може статися під час роботи дистанційно.

Працівники мають дотримувати нормативних актів з охорони праці, які поширювалися на них під час роботи у закладі освіти:

виконувати вимоги посадових інструкцій;

інструкцій з охорони праці;

проходити навчання та інструктажі з охорони праці, медичні огляди тощо.

Поки триває карантин, КЗпП дозволяє вводити дистанційну роботу спрощений спосіб – наказом. Якщо така форми роботи виявилась більш зручною, ця консультація допоможе оформити дистанційну роботу на постійній основі та відповідь на запитання, що постають під час підготовки кадрових документів.

Якщо заклад освіти призупиняє роботу через встановлення обмежувальних заходів або створює безпечні умови роботи під час карантину, потрібно:

визначити працівників, що можуть працювати дистанційно. Причому, педагогічні працівники;

підготувати наказ про дистанційну роботу для тих працівників, що можуть працювати в такому режимі;

ПОРАДА! Розпорядчу частину наказу формулювати не на визначений період, а, наприклад, так «Запровадити дистанційну роботу вдома педагогічним працівникам закладу (список додається) тимчасово з _____ і до стабілізації епідеміологічної ситуації».

ВАЖЛИВО! Обов'язково забезпечити підписи працівників про ознайомлення з наказом.

табелювати, як за звичайну роботу, з оплатою праці, як за звичайний робочий день;

передбачити, які працівники контактуватимуть із колегами та безпосереднім керівником;

за потреби прописати у наказі форми та періодичність звітування для різних категорій працівників;

Якщо дистанційну роботу **запроваджує роботодавець** під час карантину, заяви працівників не потрібні. Проте, для уникнення непорозу-

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

міній із працівниками щодо невиконання ними своїх обов'язків, рекомендуємо переконатися, що працівники мають можливість працювати вдома шляхом написання заяв такого змісту:

«У зв'язку із запровадженням дистанційної роботи на період карантину повідомляю, що маю технічні можливості для організації дистанційного навчання учнів та оцінювання відповідних результатів за допомогою дистанційних технологій. Маю доступ до інтернету».

Якщо про дистанційну роботу **просить працівник**, без заяви не обійтися.

«Прошу дозволити працювати дистанційно (додом) з _____ . Повідомляю, що маю технічну можливість виконувати обов'язки вдома – персональний комп'ютер та доступ до інтернету».

Для працівників, які не можуть працювати дистанційно, за погодженням із засновником та розпорядником коштів, може бути оголошено простої. Оплата простою залежить від причини, яка його викликала. Оголошення простою для працівника, який перебуває в двотижневій домашній ізоляції, оплачується в розмірі середнього заробітку (ч. 3 ст. 113 КЗпП).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Якщо карантин продовжується, то створюється не новий наказ про запровадження дистанційної роботи чи про оголошення простою, а **наказ про продовження** дистанційної роботи чи простою на період карантину.

Роз'яснюють фахівці ЦК Профспілки працівників освіти і науки України

Як оплатити працю вчителя, який працює у двох школах з неповним тижневим навантаженням дистанційно

«Під час карантину вчителі виконують педагогічну роботу відповідно до навчального навантаження та розкладу уроків у кожному із закладів. Уроки проводять з використанням технологій дистанційного навчання: викладають навчальний матеріал з використанням дистанційних технологій, надають консультації та проводять перевірку рівня засвоєння знань учнями для забезпечення опанування ними навчального матеріалу, передбаченого освітніми програмами.

Тому така робота в умовах оголошеного карантину є правомірною і такою, що відповідає вимогам до карантину».

Як оплачувати працю

Дистанційна робота

Оплата праці вчителів закладів загальної середньої освіти проводиться відповідно до Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти від 15.04.1993

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

№ 102 (далі – Інструкція № 102).

Згідно з п. 68 Інструкції № 102 місячна заробітна плата педагогічних працівників установ освіти визначається шляхом множення ставки заробітної плати на їх фактичне навантаження на тиждень і ділення цього добутку на встановлену норму годин на тиждень. Встановлена при тарифікації заробітна плата виплачується щомісячно незалежно від кількості тижнів і робочих днів у різні місяці року.

Тому оплата праці вчителя, який працює у декількох закладах загальної середньої освіти, незалежно від форм такої роботи, зокрема й на умовах віддаленого доступу в онлайн-режимі, має провадитися за тарифікацією, виходячи з встановленого за кожним з цих закладів обсягу навчального навантаження та тих виплат, що передбачені в тарифікаційному списку.

Заміщення, простій

Відповідно до п. 73 Інструкції № 102 погодинна оплата праці педагогічних працівників допускається лише при оплаті за години заміщення тимчасово відсутніх у зв'язку із хворобою або з інших причин вчителів, яке тривало не більше двох місяців, а також при оплаті працівників підприємств, організацій та установ, які залучаються для педагогічної роботи. Якщо таке заміщення тривало понад два місяці, то оплата праці педагогічних працівників провадиться за тарифікацією з першого дня заміщення.

У випадках, коли працівник не працює, а отже, перебуває у простої, то час такого простою оплачується відповідно до частини першої статті 113 КЗпП, згідно з якою простій не з вини працівника, у тому числі на період оголошення карантину, встановленого КМУ, оплачується з розрахунку не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові розряду (окладу). Тобто цією статтею не встановлено верхньої межі розміру оплати часу простою.

А в пункті 8.3.3 Галузевої угоди між Міністерством освіти і науки України та ЦК Профспілки працівників освіти і науки України на 2016–2020 роки, зареєстрованої в Міністерстві соціальної політики за № 16 від 01.06.2018, конкретизовано, що оплата простою працівникам, включаючи непедагогічних, не з їх вини, провадиться в розмірі середньої заробітної плати, але не менше тарифної ставки (посадового окладу), що є не менше як 2/3 посадового окладу.

Згідно зі статтею 9 Закону України «Про колективні договори і угоди» норми угод діють безпосередньо та є обов'язковими для включення до колективних договорів. Така сама норма є у пункті 1.4 Галузевої угоди.

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Працю вчителів, вихователів (зокрема, вихователів груп продовженого дня, музичних керівників, викладачів, інших педагогічних працівників навчальних закладів) у випадках, коли в окремі дні (місяці) заняття не проводять із незалежних від них причин (епідемії, метеорологічні умови тощо), оплачують із розрахунку зарплати, встановленої при тарифікації, із дотриманням умов законодавства.

Педагогічна робота

Пунктом 11 Переліку робіт, які не є сумісництвом, затвердженого наказом Міністра, Міністерства, Міністерства від 28.06.1993 № 43 «Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій», передбачено, що не вважається сумісництвом інша робота, яка виконується в тому разі, коли на основній роботі працівник працює неповний робочий день і відповідно до цього отримує неповний оклад (ставку), якщо оплата його праці за основною та іншою роботою не перевищує повного окладу (ставки) за основним місцем роботи.

Тож, педагогічна робота в одному закладі освіти з неповним тижневим навантаженням в обсязі до 6 годин включно не вважається сумісництвом, оскільки в іншому закладі освіти навчальне навантаження вчителя становить 12 годин, а норма тижневих годин на ставку заробітної плати вчителя становить 18 годин.

При оплаті праці вчителів немає значення, у кількох закладах освіти, зокрема й за сумісництвом, вони мають навчальне навантаження. Усі ці години, а також інші види педагогічної роботи, оплачуються у кожному закладі освіти згідно з пунктом 68 Інструкції № 102 за тарифікацією.

Відпустки

Щорічні чи соціальні відпустки. Працівники, які перебувають у цих відпустках, повинні виходити на роботу, коли відпустки закінчуються.

Керівник закладу освіти може відкликати працівника зі щорічної відпустки лише за умов, передбачених ч 3 ст. 12 Закону України «Про відпустки». **Закон про відпустки не містить такої підстави для відкликання зі щорічної відпустки, як закінчення карантину.** Тож, якщо карантин закінчився, роботодавець не має права відкликати працівників зі щорічної відпустки. Утім, якщо через перебування працівника у щорічній відпустці виникне загроза простою інших працівників, варто підготувати наказ про відкликання його зі щорічної відпустки. Підстава – ч 3 ст. 12 Закону України «Про відпустки».

Закон «Про відпустки» не передбачає також випадків, коли працівника можна відкликати із соціальної відпустки, зокрема, з додаткової

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

відпустки працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину – особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи (ст. 19 Закону «Про відпустки»).

Відпустка без збереження зарплати за згодою сторін на час карантину. Працівник може написати заяву про припинення або переривання такої відпустки, коли карантин закінчився.

«У зв'язку із закінченням карантину прошу перервати з 01.10.2020 відпустку без збереження заробітної плати за згодою сторін на час карантину».

Якщо переривання відпустки стосується кількох працівників – створюйте зведений кадровий наказ.

Корисні посилання:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>

<https://www.pon.org.ua/>

<https://ekadrovik.mcfr.ua/>

<https://1k.expertus.ua/>

<https://edirshkoly.mcfr.ua/>

2.1. Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в умовах дистанційного навчання на період карантину

Тамара Луценко,

завідувач центру підтримки інклюзивної освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»;

Галина Слободяник, Олена Дерій,

методисти центру підтримки інклюзивної освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Дистанційне навчання – це форма організації освітнього процесу з використанням комп’ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та здобувачів освіти на різних етапах навчання й самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

Під час організації дистанційної освіти педагогічні працівники повинні неухильно дотримуватися засад інклюзивного навчання і діти з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах, мають бути рівноправними учасниками усіх освітніх заходів. Для них повинні бути створені умови для забезпечення повноцінної участі в освітньому процесі з обов’язковим урахуванням індивідуальної програми розвитку; забезпечене систематичне відстеження результатів їх навчання, а також необхідна підтримка в освітньому процесі; для учнів, які не можуть узяти участь у синхронному режимі взаємодії з поважних причин, потрібно організувати використання інших засобів комунікації, доступних для здобувачів освіти – телефонного, поштового зв’язку тощо.

До процесу дистанційного навчання мають бути залучені всі члени команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі освіти, які реалізують індивідуальну програму розвитку дитини. Якісного та успішного перебігу навчання буде досягнуто лише тоді, коли три сторони освітнього процесу – вчитель, учні, батьки – будуть ефективно взаємодіяти та співпрацювати між собою.

Загальні рекомендації щодо здійснення дистанційного навчання учнів з особливими освітніми потребами на період карантину:

– підготовлений учителем навчальний матеріал розміщується в мережі Інтернет, попередньо домовившись з учнями та їх батьками про місце їх розташування (найзручніше використовувати хмарні технології – розмістити завдання на Google Диску та відкривши доступ до конкретних

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

завдань для конкретної дитини);

- виклад матеріалу здійснюється відповідно до державного стандарту, освітнього рівня здобувачів освіти з урахуванням індивідуальних особливостей, можливостей та потреб учня;

- на початку запропонованого матеріалу вчитель зазначає мету заняття, очікувані результати;

- при підборі навчального матеріалу використовуються веб-ресурси, відеоролики, мультимедіа, онлайн-тестування, анімація, власні авторські матеріали тощо. Рекомендуємо скористатися матеріалами, розміщеними на сторінці Ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КНЗ КОР «КОППОПК» за покликанням <https://goo.su/1D07> ;

- матеріал викладається в яскравій формі, що позитивно впливає на мотивацію навчання;

- разом із навчально-пізнавальними готуються завдання практичного спрямування та завдання на перевірку знань;

- не залишаються без уваги вчителя й здоров'язбережувальні вправи, які рекомендується виконувати учню під час роботи вдома над темою уроку;

- учень виконує завдання у зручний для нього час. Він самостійно працює над теоретичними питаннями та практичними завданнями, питаннями на рефлексію. Має можливість перевірити отримані знання через систему тестових завдань, оцінити свою роботу з теми уроку та радіти успіху відкриття нового;

- учитель слідкує за виконанням завдань учнем, вносить корективи, надає консультації, знаходить нові форми дистанційного викладу навчального матеріалу;

- учитель повинен швидко відповідати на листи та повідомлення про виконання учнем завдань; хвалити за оперативність своїх учнів; встановлювати графік спілкування в режимі on-line і чітко його дотримуватися; створювати атмосферу психологічного комфорту, сприятливий настрій, емоційне піднесення.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з порушеннями зору:

- адаптація змісту навчання залежно від способу сприймання (збільшення шрифту та контрастності, схематизація зображень, використання шрифту Брайля, освітлення тощо);

- зменшення часу зорового навантаження, заміна візуальної інформації тактильною та аудіоінформацією;

- використання альтернативного зоровому сприймання (дотикове

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

обстеження, слухове сприймання тощо);

додаткове стимулювання активності та самостійності учня;

під час пояснення навчального матеріалу необхідно максимально використовувати приклади реального життя та конкретний матеріал, які допоможуть встановити зв'язки між абстрактними поняттями і досвідом дитини;

формувати уявлення, використовуючи реалістичні зображення, реальні моделі, схеми, таблиці та ін.;

орієнтувати дитину на пошук додаткової інформації про незрозумілі, нові об'єкти;

плануючи виклад навчального матеріалу, потрібно передбачити, який практичний матеріал може знадобитися дитині під час виконання завдань;

дитина з порушеннями зору може потребувати додаткового пояснення перед початком виконання завдання;

виклад нового матеріалу слід узгоджувати з наявним досвідом і знаннями дитини;

тексти для читання, великі за обсягом, дитині може прочитати дорослий чи дати його в аудіозаписі, дозволяючи пропустити частину тексту, якщо це не вплине на його розуміння та виконання завдань;

розвивати загальну та дрібну моторику шляхом виконання вправ на розвиток координації, рівноваги, витривалості. Слід пам'ятати, що дитині з порушеннями зору недостатньо продемонструвати виконання вправи чи надати словесну інструкцію, слід виконати рух разом з нею, безпосередньо керуючи рухами тіла чи рук;

для певних завдань, пов'язаних із читанням, записуванням, давати більше часу для їх виконання;

для позначення текстів для читання варто використати кольорові позначення, обводити текст контуром;

збільшувати контрастність (жирність) друкованої інформації, міжрядковий інтервал. Чорно-білий або чорно-жовтий контраст забезпечують найкраще зорове сприймання. Добре сприймаються дітьми насичений синій, зелений або фіолетовий колір на світло-жовтому тлі, варто уникати червоного кольору (при певних порушеннях зору цей колір не сприймається);

копії друкованих матеріалів мають бути максимально чіткими;

дитині краще виконувати записи темною чорною ручкою (маркером) замість синьої, в жодному разі не олівцем.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання

дітей з порушеннями слуху:

мотивувати дитину до навчальної діяльності за допомогою ситуації успіху, з опорою на досвід та інтереси дитини;

надавати роз'яснення абстрактним поняттями, пов'язувати їх з досвідом дитини та інше;

заохочувати незалежність та самостійність дитини;

зважати на миттєвість сприймання значно меншої кількості інформації, порівняно з однолітками без порушень слуху (як на слуховій, так і на зоровій основі);

чергувати навантаження на слуховий та зоровий аналізатор для зменшення втомлюваності й відволікання;

надавати час для закінчення однієї навчальної дії й переходу до іншої;

надавати час для запам'ятовування та уточнення навчального матеріалу;

використовувати наочність, зокрема фільми та відео із субтитрами;

використовувати покрокові або візуальні інструкції на підкріплення усного мовлення;

адаптувати/модифікувати процес та результат діяльності відповідно до освітніх потреб дитини;

використовувати альбоми та таблиці для розвитку мовлення, картки з ілюстраціями словесною та жестовою мовами, дидактичні ігри (малюнки для складання задач, набір текстів тощо).

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з порушеннями мовлення

Важлива особливість розвитку мовлення дитини полягає у тому, що вона є складовою когнітивної сфери. Саме тому важливо приділяти увагу формуванню умінь дитини сприймати, зосереджувати увагу, запам'ятовувати і контролювати себе:

уважно проаналізувати інструкцію до завдання на предмет наявності складних для сприймання слів (як з точки зору розуміння їх значення, так і з точки зору звукової структури слів, оскільки довгі слова з декількома збігами приголосних є складними для сприймання) і вдосконалити її так, щоб дитина зрозуміла;

перевірити доступність змісту завдання з огляду на особливості мовлення дитини: наприклад, дитина ще не готова вставити певні слова, які містять «проблемні» звуки у передбачені завданням місця з опорою лише на власні уявлення, тоді завдання вчителя полягає у тому, щоб забезпечити необхідну опору у вигляді надрукованих слів або картинок, які

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

відповідають потрібним для успішного виконання завдання словам);

визначити прийнятний для дитини обсяг завдання, обрати правильний темп його виконання (наприклад, дати змогу витратити стільки часу, скільки необхідно для правильного виконання завдання);

передбачити необхідні «опори» (картинки, додатковий друкований матеріал, алгоритм виконання завдань, (прямі, опосередковані, на-відні запитання);

скорочувати текст для читання; використовувати простіший або альтернативний текст, адаптовані навчальні тексти надруковані великим шрифтом;

навчальні завдання мають бути короткими, зрозумілими за змістом.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату

Під час організації навчальної діяльності дітей з порушеннями опорно-рухового апарату важливого значення має створення таких умов, які б дали змогу опановувати знання з опорою на збережені функції організму дитини:

модифікація змісту навчальних завдань до особливих освітніх потреб дитини, що полягає у зменшенні обсягу та спрощенні характеру матеріалу, спрощенні складного матеріалу;

використання наочності у процесі навчання. Наочність має бути конкретною, без абстрактних зображень і деталей, що відволікають від сприймання об'єктів;

повторюваність у навчанні; доцільно використовувати варіативність засобів та методів повторення для запам'ятовування матеріалу;

позитивне оцінювання навіть найменших успіхів дитини;

чіткий виклад та уточнення навчального завдання, використовувати розвивальні ігри тощо;

заохочення дитини до опису, уточнення виконання нового завдання;

вибору (з боку батьків та дитини) і рекомендації (з боку педагогів) найзручнішого засобу для фіксації навчальної інформації (наприклад, аркуші у клітинку краще використати навіть на уроках української мови);

передбачення оптимального навантаження письмовими роботами з урахуванням порушень загальної та дрібної моторики пальців рук;

передбачення варіативності письмових робіт – не лише самостійне письмо, а й роздаткові картки з друкованою основою;

збільшення часу на виконання письмових завдань.

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

У разі порушень зорово-просторової координації варто використовувати такі прийоми:

спеціально вказати (різні позначення) рядок і місце, де потрібно починати писати, малювати;

позначати відстань між рядками чи частинами завдання;

під час виконання арифметичних дій у стовпчик можна розфарбувати клітинки олівцем, наприклад, сотні – зеленим, десятки – синім, одиниці – червоним;

використовувати перфокарти;

під час читання використовувати спеціальні закладки з прорізами для фіксування слова, словосполучення чи речення.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

У дитини спостерігаються низький рівень активності та пізнання; її безпосередні потреби та емоційні прояви не підпорядковуються мисленню, а їй, відтак – не усвідомлюються і не контролюються самою дитиною. Часто у дітей, які мають порушення інтелектуального розвитку, можна спостерігати прояви почуттів. Недостатній розвиток мислення, його критичності обмежує можливість дітей аналізувати свою поведінку. Для таких дітей характерні труднощі в соціальній адаптації, формуванні інтересів. У багатьох із них порушується фізичний розвиток, виникають труднощі артикуляції, рухової моторики, порушується нормальний розвиток пізнавальних, психічних процесів, погіршується сприймання, пам'ять, словесно-логічне мислення.

Загальні рекомендації щодо розвитку когнітивної сфери:

Сприймання: поділ складного матеріалу на частини; збільшення часу для усвідомлення завдання; уповільнення темпу викладу матеріалу; використання наочності, активізація знань дітей з метою використання їх власного досвіду; порівняння сприйнятого зі зразком.

Увага: допомога у перевірці правильності виконаних дій; формування навичок самоконтролю; навчання вмінню порівнювати свої роботи зі зразком.

Пам'ять: мінімальна кількість нових термінів, понять на одному уроці; поділ матеріалу на частини; повторення матеріалу; закріплення вивченого матеріалу з опорою на наочність, емоційну пам'ять з поступовим переходом до словесно-логічного запам'ятовування.

Мислення: зменшення обсягу матеріалу, спрощення інформації для засвоєння; навчання застосовувати знання на практиці; поділ складних тем на частини; поступове формування вміння порівнювати, використо-

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

увати план, інструкцію, схеми тощо; формування вмінь виділяти різні аспекти предметів і явищ; вчити міркувати вголос про способи та послідовність виконання завдань.

Інтелектуальна сфера: урахування індивідуальної працездатності дитини відповідно до її можливостей; урізноманітнення методів і прийомів навчання; створення умов, які стимулюватимуть учнів до навчання і запобігати виникненню втоми.

Загальні рекомендації щодо організації навчальної діяльності:

модифікація змісту освіти до особливих освітніх потреб дитини, що полягає у зменшенні обсягу та спрощенні характеру матеріалу, спрощенні складного матеріалу тощо;

використання наочності у процесі навчання, наочність має бути конкретною, без абстрактних зображень і деталей, що відволікають від сприймання об'єктів;

уповільненість процесу навчання; надається більше часу для обдумування відповіді та запису;

повторюваність у навчанні; доцільно використовувати варіативність засобів та методів повторення для запам'ятовування матеріалу;

позитивне оцінювання навіть найменших успіхів дитини;

в процесі навчання дітей, які мають порушення інтелектуального розвитку, необхідно використовувати спеціальне обладнання, серед якого, зокрема, спеціальні підручники, площинні моделі, об'ємні муляжі, розвивальні ігри тощо.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з розладами аутистичного спектру

Особливості проявів, рівень здібностей дітей, а також інші характеристики при розладах аутистичного спектру можуть бути у різноманітних комбінаціях, а порушення можуть мати різні ступені тяжкості (від цілковитого занурення у власний світ та відсторонення від оточення до мінімальних аутистичних проявів, таких як: захоплення винятково власними інтересами та значні труднощі під час спілкування, взаємодії з людьми).

Головна особливість інтелектуального розвитку дітей з розладами аутистичного спектру – це здатність виконувати завдання абстрактного характеру і нездатність виконати завдання аналогічної складності з конкретним змістом.

Визначити перешкоди, які заважають дитині адаптуватися до освітнього процесу. З'ясувати характерні для дитини з аутизмом «бар'єри навчання».

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Найважливішим елементом організаційних питань навчання є розклад, який оформлюється як серія картинок, фотографій, піктограм (з надписами або без них). Так дитину вчать розуміти зміст розкладу, привчають послідовно виконувати певні завдання. Форматом розкладу може бути альбом або папка з файлами, де розміщено у певній послідовності малюнки, фотографії, піктограми або надписи.

Візуалізовані правила. Зокрема, правила, що пов'язані з вимогами до учня в закладі освіти. Одні з перших правил, яким треба навчити дитину, – «Стоп», «Спочатку – потім», «Твоя черга – моя черга». При цьому слід враховувати:

- правил має бути не більше п'яти, водночас вони мають бути конкретними, простими, однозначними;

- правила мають бути привабливими (можливо, з гумором, у вигляді віршу тощо);

- правила мають бути змінними, враховувати актуальність розвитку конкретних учнів та усього класного колективу.

Надання консультацій і зразків виконання будь-яких завдань, які дитина вважає занадто важкими для себе.

Поступове збільшення кількості завдань, які потрібно виконати.

Використання візуальних засобів, презентацій предметів.

Сприяння соціальному розвитку і розвитку мовлення.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей із затримкою психічного розвитку

Затримка психічного розвитку характеризується як межовий стан між нормою та порушенням розвитку дитини, якому властиві негрубі недоліки інтелектуальної та емоційно-вольової сфери, що виявляються у зниженні навчально-пізнавальної діяльності та соціальної адаптації в цілому. Такий стан визначається як порушення темпу психічного розвитку, коли окремі психічні функції (пам'ять, увага, мислення, емоційно-вольова сфера) відстають від усталених психологічних норм даного віку. Якщо після закінчення молодшого шкільного віку залишаються ознаки недорозвитку психічних функцій, то йдеться про конституціональний інфантилізм чи інтелектуальні порушення.

Загальні рекомендації щодо розвитку когнітивної сфери:

Навчальні завдання спрямовані на розвиток всіх видів сприймання, особливо зорового та слухового, на базі яких розвиваються вищі психічні функції;

під час навчання необхідно розвивати працездатність, уміння зосереджувати увагу та цілеспрямовано працювати: визначати мету, усвідом-

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

лювати способи її досягнення, адекватно оцінювати результати;

доцільно розвивати навчальну мотивацію, бажання вчитися, віру дитини у власні можливості;

розвивати пізнавальну діяльність. Спеціально вчити розрізняти та називати колір, форму, розмір предметів, їх розташування у просторі, застосовувати ці знання практично; виділяти та пояснювати просторові відношення між предметами, використовувати це у практичній діяльності;

формувати вміння орієнтуватися в сторонах предметів, які знаходяться перед дитиною – визначати орієнтири на аркуші паперу, в альбомі; вміти знаходити верх і низ, правий і лівий бік тощо. Розуміння просторових відношень впливає і на мовленнєвий розвиток дитини;

формувати вміння працювати за інструкцією, послідовно виконувати завдання. Таку роботу можна проводити під час конструювання, малювання, ліплення. Виготовлення навіть простих фігурок з пластиліну чи глини потребує узгоджених рухів і актів сприймання, аналізу зразка за різними ознаками та відтворення цих ознак у виробі. Крім того, робота з пластичним матеріалом розвиває дрібні рухи кисті руки, що позитивно впливає і на мовленнєву функцію.

Загальні рекомендації щодо навчальної діяльності:

з метою запобігання втомлюваності дитини під час освітнього процесу слід змінювати види діяльності, використовувати у процесі викладу матеріалу цікаві факти, приклади, організовувати фізкультхвилинки;

акцентувати увагу на розвиток спостережливості, формуванні навичок і вмінь самостійно оволодівати знаннями та користуватись ними;

виявляти прогалини у знаннях з метою їх поступового заповнення, аби не допустити посилення відставання від інших учнів;

стимулювати активність під час занять, підтримувати навіть незначні успіхи;

враховувати труднощі запам'ятовування. У процесі виконання практичних завдань додатково пояснювати навчальний матеріал, надавати можливість виконувати завдання у повільнішому темпі,

ставити додаткові запитання з метою глибшого розкриття змісту завдання, наводити вже відомі дітям приклади;

використовувати поетапну інструкцію, додавати письмові інструкції до завдання, формувати вміння планувати свою діяльність, словесно звітувати, поступово підвищувати темп роботи дитини;

адаптувати завдання з урахуванням особливих освітніх потреб дитини. Як правило, для надання психолого-педагогічної допомоги дітям з

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

ЗПР використовується набір дидактичних ігор з розвитку логіки та творчості, розвивальні конструктори, різні пірамідки, спеціальні підручники та інтерактивні комп'ютерні програми.

Пропонуємо посилання на ресурси, які можуть бути корисними для роботи педагогічних працівників закладів освіти, які здійснюють інклюзивне навчання учнів з особливими освітніми потребами:

1. Освітній онлайн-курс для вчителів початкових інклюзивних класів.
2. Успішна освіта для дітей з розладами аутистичного спектра. Онлайн-курс для вчителів.
3. Компетентності вчителя для реалізації інклюзивного навчання. Онлайн-курс для вчителів.
4. Створюємо інклюзивний простір. Консолідоване постачання. Готові рішення для НУШ, НОП та ІРЦ.
5. Підтримка навчання та процесу викладання за допомогою інтерактивних модулів.
6. Карантин з користю: сім онлайн-курсів для саморозвитку.
7. Як організувати індивідуальне навчання для дитини. роз'яснення МОН України.
8. Онлайн-курси EdEra – студія онлайн-освіти.
9. Як говорять тварини. Розвивальні мультики для дітей українською мовою.
10. Розвивальні логопедичні мультики. Професії.
11. 11 добрих мультиків для дітей та дорослих, які варто переглянути під час карантину.
12. Розвивальні ігри для дитини із ЗПР і аутизмом
13. Дитячий канал «Ладоньки-Ладоньки» – мультфільми українською мовою для дітей.
14. «Вема Кідс» – постачальник кращих рішень і технологій для розвитку дітей, а також для реабілітації та адаптації дітей з фізичними та психологічними відхиленнями.
15. 30 простих способів зайняти дітей на карантині.
16. Сайт Нової української школи (НУШ), – розміщуються запитання-відповіді щодо організації інклюзивного навчання.
17. Розвиток імпресивного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями.
18. Підтримка дітей з особливими освітніми потребами: практичні поради.
19. Ігри та завдання для формування мовленнєвої компетентності

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

НУШ.

20. Педагогічні підходи в роботі з дітьми, які мають аутичні розлади.

21. Немовленська дитина в інклюзивному просторі.

22. Ефективна взаємодія вчителя і асистента - складова успіху роботи в інклюзивному класі.

23. Співпраця фахівців та батьків дитини із особливими освітніми потребами: основні засади ефективної роботи.

24. Побудова освітнього процесу командою супроводу дитини із ООП у закладі освіти з інклюзивною формою навчання.

25. Вебінар на сайті «На Урок» «(Не) страшна інклюзія: особливості роботи з дітьми з особливими освітніми потребами».

26. Вебінар «Робота з дітьми, що мають синдром Дауна: цікаво про важливе».

Додатки для створення безбар'єрного освітнього середовища:

TalkBack – додаток для людей з порушеннями зору;

ISEE – додаток для людей з порушеннями зору;

BeWarned – додаток для людей з порушеннями слуху

Програми для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами мультимедійного видавництва «Розумники»

У період карантину батьки та педагогічні працівники можуть звернутися за допомогою до найближчого інклюзивно-ресурсного центру (контакти центрів, як правило, оприлюднені у доступний спосіб – контактні телефони, електронні пошти, покликання на сайт ІРЦ, оголошення, розміщені при вході в приміщення ІРЦ, на сайтах відділу освіти та ІРЦ, повідомлення в ЗМІ тощо):

1. Фахівці центру працюють з дітьми та батьками згідно із графіком роботи. Батьки можуть звертатися до фахівців у робочий час для отримання порад і рекомендацій.

2. Фахівці центру проводять дистанційні заняття та консультації за допомогою електронних технічних засобів (у відеорежимі за допомогою Viber, Skype, Zoom, а також у телефонному режимі, з допомогою електронної пошти тощо), зручних для отримувачів послуг.

3. Фахівці ІРЦ за потреби надають консультації педагогічним працівникам, які працюють дистанційно з дітьми з ООП.

Під час карантину батьки чи законні представники дитини можуть подати заяву на проходження комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини у режимі онлайн. Для цього їм необхідно

zareestruватися на **Порталі ІРЦ**.

Алгоритм реєстрації на порталі:

1. У пошуковій системі Google введіть Іrcenter.
2. Виберіть розділ Реєстрація під Порталом ІРЦ <https://ircenter.gov.ua/>.
3. Виберіть рядок «Зареєструватись». «Реєстрація для батьків» - «Email» або «За формою».
4. Заповніть реєстраційні поля (рядки виділені жирним шрифтом є обов'язковими для заповнення).
5. Поставте галочку у рядку «Згода на обробку персональних даних» та «Підтвердження згоди з правилами реєстрації».
6. Після заповнення натисніть «Реєстрація».
7. Після реєстрації Вам на вказану електронну пошту надійде повідомлення з паролем від Вашого кабінету.

Дистанційне навчання дає великий простір для творчості вчителя. Активна робота з електронними засобами інформації дозволяє вчителю крокувати в ногу з часом, удосконалювати свою педагогічну майстерність.

Створення електронних ресурсів, програмного матеріалу для проведення занять за технологією дистанційного навчання позитивно впливає на процес навчання дітей з особливими освітніми потребами.

2.2. Робота з дітьми зі складними комплексними порушеннями розвитку в умовах дистанційного навчання

Тамара Луценко,

завідувач центру підтримки інклюзивної освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»;

Галина Слободяник, Олена Дерій,

методисти центру підтримки інклюзивної освіти КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Розгляд проблеми комплексних психофізичних порушень зумовлює необхідність урахування факту унікальності та своєрідності розвитку таких дітей, необхідність уваги до великої кількості проблем медичного, психологічного, освітнього і, як наслідок, соціального характеру, що виникають у процесі навчання і соціальної реабілітації.

До складних порушень дитячого розвитку відносять поєднання двох чи більше психофізіологічних порушень (зору, слуху, інтелектуаль-

ного розвитку тощо) в однієї дитини.

Залежно від структури порушень визначають три основні групи дітей з комплексними порушеннями.

До першої групи входять діти з двома вираженими психофізичними порушеннями, кожне з яких може викликати аномалію розвитку: сліпо-глухі діти, глухі діти з порушеним когнітивним розвитком, слабочуючі діти із затримкою психічного розвитку.

До другої – ті діти, які мають одне суттєве психофізичне порушення (провідне) і супутнє інше порушення, виражене меншою мірою, але яке помітно ускладнює хід розвитку (діти з інтелектуальними порушеннями та з невеликим зниженням слуху). У таких випадках говорять про ускладнене порушення.

До третьої групи відносяться діти з так званими множинними порушеннями, коли є три і більше порушень (первинних), виражених різною мірою, і, які призводять до значних відхилень у розвитку дитини: слабкозорі глухі діти з інтелектуальними порушеннями. До множинних порушень можна також віднести і поєднання в однієї дитини цілого ряду невеликих порушень, які мають негативний кумулятивний ефект, наприклад, при поєднанні невеликих порушень моторики, зору і слуху в дитини може бути виражене недорозвинення мовлення.

Таким чином, до дітей зі складними порушеннями можна віднести дітей, у яких спостерігаються порушення розвитку сенсорних і моторних функцій у поєднанні з інтелектуальними порушеннями.

У період карантину всі діти знаходяться на дистанційній формі навчання адже, попри все – потрібно продовжувати процес здобуття знань і загальний розвиток дітей.

Під час карантину звільнився час для родини та є додаткова можливість використати цей час з користю. Діти раді та вдячні батьківській увазі та цікавому проведенню часу.

Рекомендації батькам дітей з особливими потребами у період карантину. Потрібно враховувати, що зміни в організації життя дитини потребують адаптаційного періоду, який може тривати від декількох тижнів до місяця. Для дітей з особливими освітніми потребами ця адаптація проходить ще складніше. Тому треба розуміти складність ситуації і бути терплячими та обережними до своїх дітей і розуміти, що карантин – це не канікули.

Дотримання режиму дня (чергування інтелектуального навантаження з фізичним): прийом їжі, заняття, ігри, прогулянки, відхід до сну мають відбуватися в один і той час. Розподіляйте навантаження. Не

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

виконуйте все одразу. Інтелектуальні завдання виконуйте у І половині дня, фізичні – у ІІ половині дня.

Вдома слід створити для дитини спокійну обстановку. У кімнаті має бути мінімальна кількість предметів, які можуть відволікати, розсіювати увагу.

Створіть необхідні умови для роботи. У дитини повинен бути свій куточок, під час занять на столі не повинно бути нічого, що б відволікало увагу. Над столом не повинно бути плакатів і фотографій.

Встановити (налагодити) та підтримувати дистанційний зв'язок із спеціалістами та виконувати їхні рекомендації. Старанно, своєчасно виконувати побажання, рекомендації і завдання педагогів. Дотримуватися порад педагогів щодо необхідності вчасного консультування та лікування у лікарів-фахівців.

Слід пам'ятати, що знання краще засвоюються в ігровій формі. Всі уміння та навички закріплюються за принципом «від простого до складного» (якщо дитина вільно виконує завдання, або навичка вже сформована і доведена до автоматизму, тоді ускладнюємо завдання або формуємо нову навичку).

Якщо дитина постійно користується підказками (фізична – рука в руці, жестова, словесна), то можна поступово зменшувати кількість їх використання і надавати дитині більше самостійності в діях. Допомогати дитині, але не виконувати завдання замість неї.

У взаєминах з дитиною не варто допускати «вседозволеності», інакше дитина буде маніпулювати. Чітко визначати і обговорювати з дитиною, що можна, а що не можна робити. Не бійтеся в чомусь відмовити дитині, якщо вважаєте її вимоги надмірними.

У повсякденному спілкуванні з дитиною варто уникати різких заперечень, тому що такі діти часто є імпульсивними і відразу ж відреагують на заборону непослухом або вербальною агресією. В цьому випадку треба говорити з дитиною спокійно і стримано, бажано дати можливість вибору.

Для дітей з особливими освітніми потребами час коригується відповідно до індивідуальних можливостей. Важливо не перевантажувати дитину.

Більше звертайте увагу на сильні сторони дитини – це допоможе сформувати рівновагу зі щойно виявленими проблемами. Здібності є в усіх дітей, їх потрібно лише виявити і розвивати. Будьте готові допомагати дитині, однак, за найменшої можливості, посилюйте її незалежність.

Підбадьоруйте та заохочуйте дитину, щоб виховати у неї

самовпевненість. Хваліть завжди за конкретну дію.

Поради, як заохочувати дитину до впевненості та самостійності

– Наголошуйте на позитивному: визначайте, підтримуйте та формуйте сильні сторони своєї дитини. Створюйте ситуації, у яких ці сильні сторони можуть якнайкраще проявлятися. Визнання та похвала утворюють міцне підґрунтя для навчання нових і незнайомих навичок чи виконання завдань. Уникайте порівнянь дитини з іншими дітьми, оскільки це нівелює унікальність кожної людини.

– Надавайте вашій дитині можливість навчитися нового – займатися спортом чи рукоділлям. Дітям потрібно відчувати, що вони щось вміють або знають, як робити.

– Створюйте для своєї дитини ситуації, в яких вона відчуватиме задоволення від допомоги іншим.

– Допомогайте вашій дитині висловлювати власні думки, ідеї, погляди, почуття. Для зразка - висловлюйте перед нею свої думки вголос.

– Слухайте свою дитину. Додавайте кілька слів, щоб підбадьорити, заохотити до спілкування. Коли навички активного слухання моделюються вдома, дитина, ймовірно, повторюватиме їх під час свого спілкування з іншими.

– Заохочуйте дитину ставити запитання.

– Завжди уважно слухайте свою дитину.

Рекомендації педагогам, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами у період карантину

Заняття потрібно планувати в тісній взаємодії з асистентом вчителя та батьками.

Асистент вчителя приймає активну участь у підготовці до уроку (виготовлення презентації, дидактичних ігор в PowerPoint, підбір текстів для аудіовикладання, картинок та схем для унаочнення матеріалу).

Провідною концепцією в системі педагогічної реабілітації дітей з комплексними порушеннями є модель «крок за кроком», яка полягає в можливості навчання дитини певним навичкам саме в тому віці й саме в тому обсязі.

Варто створити для роботи спокійну атмосферу, налагодити доброзичливий, партнерський контакт і роботу починати завжди з усмішки.

Пам'ятайте, що час, протягом якого дитина може концентрувати увагу – 5-7 хвилин, в кращому випадку – до 15 хвилин.

Учитель має володіти загальними знаннями про психофізіологічні особливості розвитку конкретної дитини і навчати дитину насамперед

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

тих навичок, які насправді потрібні його учням у повсякденному житті.

Насамперед потрібно усвідомити, що саме дитина вже може, тобто як вона спілкується, як рухається, як пізнає світ, що знає про нього і як ці знання використовує, як проводить свій вільний час, що найбільше любить робити.

Слід пам'ятати, що, коли маєш справу з дітьми з комплексними порушеннями в розвитку, неможливо однозначно окреслити послідовність здобуття ними окремих умінь. Так, жодна з існуючих шкал розвитку не є достатньо вдала, оскільки розвиток таких дітей в окремих сферах не є гармонійним і не відбувається за стандартним зразком.

Дидактичні засоби повинні бути безпечними і естетичними. Вони повинні добиратися відповідно до віку, щоб не інфантилізувати учнів і бути суттєвим елементом формування їх особистості, надавати їм оптимальну кількість різноманітних сенсорних збудників, давати можливість самостійного застосування і здобування досвіду.

Підібрані матеріали мають наближати світ, у якому живе дитина. Добре, якщо це будуть предмети щоденного вжитку, вони повинні бути дібраними старанно й індивідуально, з урахуванням того, чому учень надає перевагу (при підготовці завдання для дитини під час дистанційного навчання візьміть до уваги її інтереси та захоплення – машини, динозаври, котики тощо).

Засоби також добираємо відповідно до виконання конкретного завдання або проведення певного виду стимуляції.

Найважливіші вказівки при добиранні предметів дає сам учень: важливі його реакції, настрої під час ознайомлення з новою річчю, можливість бути виконавцем, зацікавлення наслідками користування предметом.

У процесі роботи з дитиною педагоги та батьки мають консультуватися з іншими спеціалістами: фізіотерапевтом, логопедом, психологом, іншими педагогами, які вже мають досвід у навчанні учнів з комплексними порушеннями.

Заняття, незалежно від того де вони відбуваються, повинні мати сталий розпорядок дня та графік. Структуризація є одним з найголовніших завдань у роботі з дітьми, які мають комплексні порушення.

Будь-яке завдання повинно викликати позитивні емоції та бажання його виконувати. Варто обов'язково планувати коригування порушень у розвитку емоційно-особистісної сфери (релаксаційні вправи для міміки обличчя, драматизації, читання за ролями).

Якщо дитина має *порушення слуху*, можна використовувати різні

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

програми, які допомагають перекладати інформацію для тих учнів, які використовують мову жестів; завдання, які передбачають перегляд фільмів/відео із субтитрами; програми, які можуть містити інструкції для батьків. Матеріал для занять має бути більшою мірою наочним.

Якщо дитина має **порушення зору**, то необхідно підбирати матеріал, спрямований на сприйняття іншими органами чуття. Велике значення в навчанні незрячої дитини, компенсації сліпоти має мова, і не тільки її комунікативна функція, а й зміст мови, тобто за допомогою мови дитина отримує найбільше основної інформації про навколишній світ під час спілкування в активній, предметній, ігровій та початковій діяльності.

Під час роботи із дітьми, які мають **інтелектуальні порушення**, необхідно враховувати такі фактори, як: пошук завдань, які б максимально стимулювали активність дитини, давати завдання з опорою на зразки, проводити чіткий і доступний інструктаж, працювати, враховуючи труднощі запам'ятовування і порушення працездатності в процесі виконання практичних завдань, додатково пояснювати навчальний матеріал, давати можливість виконувати завдання у повільнішому темпі, зменшувати їхню кількість, надавати додаткові запитання з метою глибшого розкриття змісту завдання, наводити вже відомі їм приклади та аналогії; враховуючи труднощі орієнтування в завданні, використовувати поетапну інструкцію і поетапне узагальнення, поділяти завдання на складові, формувати вміння планувати свою діяльність у процесі його вирішення. Подавайте зміст навчального матеріалу невеликими частинами, використовуючи мультисенсорний підхід (слуховий, візуальний, маніпуляційний). Якомога більше повторюйте та закріплюйте вивчене.

При організації роботи для дітей з **розладами аутистичного спектру** під час карантину можна скористатися такими прийомами:

- збереження постійності в організації простору, що допоможе уникнути поведінкових проблем;

- створення комфортного психологічного клімату під час занять вдома. Дитина повинна бачити, що заняття проходитимуть в безпечній психологічній атмосфері і звичний ритм не буде порушено;

- використання символів для розвитку уміння орієнтуватися самостійно в діях. В якості символів можуть бути використані малюнки, картки, фотографії тощо;

- не допускати сенсорного перевантаження – це може призвести до зривів;

- зняття статичного напруження через фізичні вправи і зміну видів діяльності.

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Для дітей із *дитячим церебральним паралічем* необхідний розвиток дрібної моторики рук, координації рухів обох рук, сили м'язів (з використанням еспандера, силоміра, розривання паперу, розминання пластиліну, глини тощо) в поєднанні з оздоровленням і лікуванням.

Запропонуйте батькам збирати продукти дитячої діяльності: фото, відео матеріали (якщо у батьків є відповідні ресурси), або певна папка, яку дитина може оформити за своїм бажанням, і в якій будуть зберігатися домашні завдання.

Наприкінці тижня обов'язково підводьте підсумки. Це дасть вам змогу оцінити виконання завдань, простежити динаміку розвитку, вірно спланувати подальшу роботу.

Перелік інтернет-ресурсів, які можуть стати в нагоді батькам і педагогам в організації роботи з дітьми з комплексними порушеннями розвитку в період карантину:

1. «Вема Кідс» – постачальник кращих рішень і технологій для розвитку дітей, а також для реабілітації та адаптації дітей з фізичними та психологічними відхиленнями.
2. 11 добрих мультиків для дітей та дорослих, які варто переглянути під час карантину.
3. 30 простих способів зайняти дітей на карантині.
4. Вебінар «Робота з дітьми, що мають синдром Дауна: цікаво про важливе».
5. Вебінар сайту «На урок» «(Не) страшна інклюзія: особливості роботи з дітьми з особливими освітніми потребами».
6. Дитячий канал «Ладоньки-Ладоньки» – мультфільми українською мовою для дітей.
7. Ефективна взаємодія вчителя і асистента - складова успіху роботи в інклюзивному класі.
8. Ігри та завдання для формування мовленнєвої компетентності НУШ.
9. Карантин з користю: сім онлайн-курсів для саморозвитку.
10. Компетентності вчителя для реалізації інклюзивного навчання. Онлайн-курс для вчителів.
11. Немовленнєва дитина в інклюзивному просторі.
12. Онлайн-курси EdEga – студія онлайн-освіти.
13. Освітній онлайн-курс для вчителів початкових інклюзивних класів.
14. Педагогічні підходи в роботі з дітьми, які мають аутичні розлади.

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

15. Підтримка дітей з особливими освітніми потребами: практичні поради.

16. Підтримка навчання та процесу викладання за допомогою інтерактивних модулів.

17. Побудова освітнього процесу командою супроводу дитини із ООП у закладі освіти з інклюзивною формою навчання.

18. Розвивальні логопедичні мультики. Професії.

19. Розвиток імпресивного мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями.

20. Сайт Нової української школи (НУШ) – розміщуються запитання-відповіді щодо організації інклюзивного навчання.

21. Співпраця фахівців та батьків дитини із особливими освітніми потребами: основні засади ефективної роботи.

22. Створюємо інклюзивний простір. Консолідоване постачання. Готові рішення для НУШ, НОП та ІРЦ.

23. Успішна освіта для дітей з розладами аутистичного спектра. Онлайн-курс для вчителів.

24. Як говорять тварини. Розвивальні мультики для дітей українською мовою.

25. Як організувати індивідуальне навчання для дитини. роз'яснення МОН України.

Додатки для створення безбар'єрного освітнього середовища:

TalkBack – додаток для людей з вадами зору;

ISEE – додаток для людей з вадами зору;

BeWarned – додаток для людей з вадами слуху

Програми для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами мультимедійного видавництва «Розумники»

У період карантину батьки та педагогічні працівники можуть звернутися за допомогою до найближчого інклюзивно-ресурсного центру (контакти центрів, як правило, оприлюднені у доступний спосіб – контактні телефони, електронні пошти, покликання на сайт ІРЦ, оголошення, розміщені при вході в приміщення ІРЦ, на сайтах відділу освіти та ІРЦ, повідомлення в ЗМІ тощо):

4. Фахівці центру працюють з дітьми та батьками згідно із графіком роботи. Батьки можуть звертатися до фахівців у робочий час для отримання порад і рекомендацій.

5. Фахівці центру проводять дистанційні заняття та консультації за допомогою електронних технічних засобів (у відеорежимі за допомогою Viber, Skype, Zoom, а також у телефонному режимі, з

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

допомогою електронної пошти тощо), зручних для отримувачів послуг.

6. Фахівці ІРЦ за потреби надають консультації педагогічним працівникам, які працюють дистанційно з дітьми з ООП.

Під час карантину батьки чи законні представники дитини можуть подати заяву на проходження комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини у режимі онлайн. Для цього їм необхідно зареєструватися на **Порталі ІРЦ**.

Алгоритм реєстрації на порталі:

1. В пошуковій системі Google введіть Ircenter.
2. Виберіть розділ Реєстрація під Порталом ІРЦ <https://ircenter.gov.ua/>.
3. Виберіть рядок «Зареєструватись». «Реєстрація для батьків» - «Email» або «За формою».
4. Заповніть реєстраційні поля (рядки виділені жирним шрифтом є обов'язковими для заповнення).
5. Поставте галочку у рядку «Згода на обробку персональних даних» та «Підтвердження згоди з правилами реєстрації».
6. Після заповнення натисніть «Реєстрація».
7. Після реєстрації Вам на вказану електронну пошту надійде повідомлення з паролем від Вашого кабінету.

Створення електронних ресурсів, програмного матеріалу для проведення занять за технологією дистанційного навчання позитивно впливає на процес навчання дітей з особливими освітніми потребами.

З метою неперервності освітнього процесу рекомендуємо організувати дистанційне навчання учнів з особливими освітніми потребами.

Рекомендації щодо здійснення дистанційного процесу навчання учнів з особливими освітніми потребами на період карантину:

— підготовлений учителем навчальний матеріал розміщується в мережі Інтернет, попередньо домовившись з учнями та їх батьками про місце їх розташування (найзручніше використовувати хмарні технології — розмістити завдання на Google Диску та відкривши доступ до конкретних завдань для конкретної дитини);

— виклад матеріалу здійснюється відповідно до державного стандарту, освітнього рівня здобувачів освіти, а також враховуючи індивідуальні особливості, можливості та потреби учня;

— на початку запропонованого матеріалу вчитель зазначає мету заняття, очікувані результати;

— при підборі навчального матеріалу використовуються веб-ресур-

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

си, відеоролики, мультимедіа, онлайн-тестування, анімація, власні авторські матеріали тощо. Рекомендуємо скористатися матеріалами, розміщеними на сторінці Ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КНЗ КОР «КОПОПК» за покликанням <https://goo.su/1D07>;

- матеріал викладається в яскравій формі, що позитивно впливає на мотивацію навчання;

- разом із навчально-пізнавальними готуються завдання практичного спрямування та завдання на перевірку знань;

- не залишаються без уваги вчителя й здоров'язбережувальні вправи, які рекомендується виконувати учню під час роботи вдома над темою уроку;

- учень виконує завдання у зручний для нього час. Він самостійно працює над теоретичними питаннями та практичними завданнями, питаннями на рефлексію. Має можливість перевірити отримані знання через систему тестових завдань, оцінити свою роботу з теми уроку та радіти успіху відкриття нового;

- учитель слідкує за виконанням завдань учнем, вносить корективи, надає консультації, знаходить нові форми дистанційного викладу навчального матеріалу;

- учитель повинен швидко відповідати на листи та повідомлення про виконання учнем завдань; хвалити за оперативність своїх учнів; встановлювати графік спілкування в режимі on-line і чітко його дотримуватися; створювати атмосферу психологічного комфорту, сприятливий настрій, емоційне піднесення.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з порушеннями зору:

- адаптація змісту навчання залежно від способу сприймання (збільшення шрифту та контрастності, схематизація зображень, використання шрифту Брайля, освітлення тощо);

- зменшення часу зорового навантаження, заміна візуальної інформації тактильною та аудіоінформацією;

- використання альтернативного зоровому сприймання (дотикове обстеження, слухове сприймання тощо);

- додаткове стимулювання активності та самостійності учня;

- під час пояснення навчального матеріалу необхідно максимально використовувати приклади реального життя та конкретний матеріал, які допоможуть встановити зв'язки між абстрактними поняттями і досвідом дитини;

- формувати уявлення, використовуючи реалістичні зображення,

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

реальні моделі, схеми, таблиці та ін.;

орієнтувати дитину на пошук додаткової інформації про незрозумілі, нові об'єкти;

плануючи виклад навчального матеріалу, потрібно передбачити, який практичний матеріал може знадобитися дитині під час виконання завдань;

дитина з порушеннями зору може потребувати додаткового пояснення перед початком виконання завдання;

виклад нового матеріалу слід узгоджувати з наявним досвідом і знаннями дитини;

тексти для читання, великі за обсягом, дитині може прочитати дорослий чи дати його в аудіозаписі, дозволяючи пропустити частину тексту, якщо це не вплине на його розуміння та виконання завдань;

розвивати загальну та дрібну моторику шляхом виконання вправ на розвиток координації, рівноваги, витривалості. Слід пам'ятати, що дитині з порушеннями зору недостатньо продемонструвати виконання вправи чи надати словесну інструкцію, слід виконати рух разом з нею, безпосередньо керуючи рухами тіла чи рук;

для певних завдань, пов'язаних із читанням, записуванням, давати більше часу для їх виконання;

для позначення текстів для читання варто використати кольорові позначення, обводити текст контуром;

збільшувати контрастність (жирність) друкованої інформації, міжрядковий інтервал. Чорно-білий або чорно-жовтий контраст забезпечують найкраще зорове сприймання. Добре сприймаються дітьми насичений синій, зелений або фіолетовий колір на світло-жовтому тлі, варто уникати червоного кольору (при певних порушеннях зору цей колір не сприймається);

копії друкованих матеріалів мають бути максимально чіткими;

дитині краще виконувати записи темною чорною ручкою (маркером) замість синьої, в жодному разі не олівцем.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з порушеннями слуху:

мотивувати дитину до навчальної діяльності за допомогою ситуації успіху, з опорою на досвід та інтереси дитини;

надавати роз'яснення абстрактним поняттями, пов'язувати їх з досвідом дитини та інше;

заохочувати незалежність та самостійність дитини;

зважати на миттєвість сприймання значно меншої кількості інфор-

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

мації, порівняно з однолітками без порушень слуху (як на слуховій, так і на зоровій основі);

чергувати навантаження на слуховий та зоровий аналізатор для зменшення втомлюваності й відволікання;

надавати час для закінчення однієї навчальної дії й переходу до іншої;

надавати час для запам'ятовування та уточнення навчального матеріалу;

використовувати наочність, зокрема фільми та відео із субтитрами;

використовувати покрокові або візуальні інструкції на підкріплення усного мовлення;

адаптувати/модифікувати процес та результат діяльності відповідно до освітніх потреб дитини;

використовувати альбоми та таблиці для розвитку мовлення, картки з ілюстраціями словесною та жестовою мовами, дидактичні ігри (малюнки для складання задач, набір текстів тощо).

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з порушеннями мовлення

Важлива особливість розвитку мовлення дитини полягає у тому, що вона є складовою когнітивної сфери. Саме тому важливо приділяти увагу формуванню умінь дитини сприймати, зосереджувати увагу, запам'ятовувати і контролювати себе:

уважно проаналізувати інструкцію до завдання на предмет наявності складних для сприймання слів (як з точки зору розуміння їх значення, так і з точки зору звукової структури слів, оскільки довгі слова з декількома збігами приголосних є складними для сприймання) і вдосконалити її так, щоб дитина зрозуміла;

перевірити доступність змісту завдання з огляду на особливості мовлення дитини: наприклад, дитина ще не готова вставити певні слова, які містять «проблемні» звуки у передбачені завданням місця з опорою лише на власні уявлення, тоді завдання вчителя полягає у тому, щоб забезпечити необхідну опору у вигляді надрукованих слів або картинок, які відповідають потрібним для успішного виконання завдання словам);

визначити прийнятний для дитини обсяг завдання, обрати правильний темп його виконання (наприклад, дати змогу витратити стільки часу, скільки необхідно для правильного виконання завдання);

передбачити необхідні «опори» (картинки, додатковий друкований матеріал, алгоритм виконання завдань, (прямі, опосередковані, навідні запитання);

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

скорочувати текст для читання; використовувати простіший або альтернативний текст, адаптовані навчальні тексти надруковані великим шрифтом;

навчальні завдання мають бути короткими, зрозумілими за змістом.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату

Під час організації навчальної діяльності дітей з порушеннями опорно-рухового апарату важливого значення має створення таких умов, які б дали змогу опановувати знання з опорою на збережені функції організму дитини:

модифікація змісту навчальних завдань до особливих освітніх потреб дитини, що полягає у зменшенні обсягу та спрощенні характеру матеріалу, спрощенні складного матеріалу;

використання наочності у процесі навчання. Наочність має бути конкретною, без абстрактних зображень і деталей, що відволікають від сприймання об'єктів;

повторюваність у навчанні; доцільно використовувати варіативність засобів та методів повторення для запам'ятовування матеріалу;

позитивне оцінювання навіть найменших успіхів дитини;

чіткий виклад та уточнення навчального завдання, використовувати розвивальні ігри тощо;

заохочення дитини до опису, уточнення виконання нового завдання;

вибору (з боку батьків та дитини) і рекомендації (з боку педагогів) найзручнішого засобу для фіксації навчальної інформації (наприклад, аркуші у клітинку краще використати навіть на уроках української мови);

передбачення оптимального навантаження письмовими роботами з урахуванням порушень загальної та дрібної моторики пальців рук;

передбачення варіативності письмових робіт – не лише самостійне письмо, а й роздаткові картки з друкованою основою;

збільшення часу на виконання письмових завдань.

У разі порушень зорово-просторової координації варто використовувати такі прийоми:

спеціально вказати (різні позначення) рядок і місце, де потрібно починати писати, малювати;

позначати відстань між рядками чи частинами завдання;

під час виконання арифметичних дій у стовпчик можна розфарбувати клітинки олівцем, наприклад, сотні – зеленим, десятки – синім,

одиниці – червоним;

використовувати перфокарти;

під час читання використовувати спеціальні закладки з прорізами для фіксування слова, словосполучення чи речення.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

У дитини спостерігаються низький рівень активності та пізнання; її безпосередні потреби та емоційні прояви не підпорядковуються мисленню, а їй, відтак – не усвідомлюються і не контролюються самою дитиною. Часто у дітей, які мають порушення інтелектуального розвитку, можна спостерігати прояви почуттів. Недостатній розвиток мислення, його критичності обмежує можливість дітей аналізувати свою поведінку. Для таких дітей характерні труднощі в соціальній адаптації, формуванні інтересів. У багатьох із них порушується фізичний розвиток, виникають труднощі артикуляції, рухової моторики, порушується нормальний розвиток пізнавальних, психічних процесів, погіршується сприймання, пам'ять, словесно-логічне мислення.

Загальні рекомендації щодо розвитку когнітивної сфери:

Сприймання: поділ складного матеріалу на частини; збільшення часу для усвідомлення завдання; уповільнення темпу викладу матеріалу; використання наочності, активізація знань дітей з метою використання їх власного досвіду; порівняння сприйнятого зі зразком.

Увага: допомога у перевірці правильності виконаних дій; формування навичок самоконтролю; навчання вмінню порівнювати свої роботи зі зразком.

Пам'ять: мінімальна кількість нових термінів, понять на одному уроці; поділ матеріалу на частини; повторення матеріалу; закріплення вивченого матеріалу з опорою на наочність, емоційну пам'ять з поступовим переходом до словесно-логічного запам'ятовування.

Мислення: зменшення обсягу матеріалу, спрощення інформації для засвоєння; навчання застосовувати знання на практиці; поділ складних тем на частини; поступове формування вміння порівнювати, використовувати план, інструкцію, схеми тощо; формування вмінь виділяти різні аспекти предметів і явищ; вчити міркувати вголос про способи та послідовність виконання завдань.

Інтелектуальна сфера: урахування індивідуальної працездатності дитини відповідно до її можливостей; урізноманітнення методів і прийомів навчання; створення умов, які стимулюватимуть учнів до навчання і запобігати виникненню втоми.

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Загальні рекомендації щодо організації навчальної діяльності:

модифікація змісту освіти до особливих освітніх потреб дитини, що полягає у зменшенні обсягу та спрощенні характеру матеріалу, спрощенні складного матеріалу тощо;

використання наочності у процесі навчання, наочність має бути конкретною, без абстрактних зображень і деталей, що відволікають від сприймання об'єктів;

уповільненість процесу навчання; надається більше часу для обдумування відповіді та запису;

повторюваність у навчанні; доцільно використовувати варіативність засобів та методів повторення для запам'ятовування матеріалу;

позитивне оцінювання навіть найменших успіхів дитини;

в процесі навчання дітей, які мають порушення інтелектуального розвитку, необхідно використовувати спеціальне обладнання, серед якого, зокрема, спеціальні підручники, площинні моделі, об'ємні муляжі, розвивальні ігри тощо.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей з розладами аутистичного спектру

Особливості проявів, рівень здібностей дітей, а також інші характеристики при розладах аутистичного спектру можуть бути у різноманітних комбінаціях, а порушення можуть мати різні ступені тяжкості (від цілковитого занурення у власний світ та відсторонення від оточення до мінімальних аутистичних проявів, таких як: захоплення винятково власними інтересами та значні труднощі під час спілкування, взаємодії з людьми).

Головна особливість інтелектуального розвитку дітей з розладами аутистичного спектру – це здатність виконувати завдання абстрактного характеру і нездатність виконати завдання аналогічної складності з конкретним змістом.

Визначити перешкоди, які заважають дитині адаптуватися до освітнього процесу. З'ясувати характерні для дитини з аутизмом «бар'єри навчання».

Найважливішим елементом організаційних питань навчання є розклад, який оформлюється як серія картинок, фотографій, піктограм (з надписами або без них). Так дитину вчать розуміти зміст розкладу, привчають послідовно виконувати певні завдання. Форматом розкладу може бути альбом або папка з файлами, де розміщено у певній послідовності малюнки, фотографії, піктограми або надписи.

Візуалізовані правила. Зокрема, правила, що пов'язані з вимогами

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

до учня в закладі освіти. Одні з перших правил, яким треба навчити дитину, – «Стоп», «Спочатку – потім», «Твоя черга – моя черга». При цьому слід враховувати:

- правил має бути не більше п'яти, водночас вони мають бути конкретними, простими, однозначними;

- правила мають бути привабливими (можливо, з гумором, у вигляді віршу тощо);

- правила мають бути змінними, враховувати актуальність розвитку конкретних учнів та усього класного колективу.

Надання консультацій і зразків виконання будь-яких завдань, які дитина вважає занадто важкими для себе.

Поступове збільшення кількості завдань, які потрібно виконати.

Використання візуальних засобів, презентацій предметів.

Сприяння соціальному розвитку і розвитку мовлення.

Рекомендації щодо умов організації дистанційного навчання дітей із затримкою психічного розвитку

Затримка психічного розвитку характеризується як межовий стан між нормою та порушенням розвитку дитини, якому властиві негрубі недоліки інтелектуальної та емоційно-вольової сфери, що виявляються у зниженні навчально-пізнавальної діяльності та соціальної адаптації в цілому. Такий стан визначається як порушення темпу психічного розвитку, коли окремі психічні функції (пам'ять, увага, мислення, емоційно-вольова сфера) відстають від усталених психологічних норм даного віку. Якщо після закінчення молодшого шкільного віку залишаються ознаки недорозвитку психічних функцій, то йдеться про конституціональний інфантилізм чи інтелектуальні порушення.

Загальні рекомендації щодо розвитку когнітивної сфери:

Навчальні завдання спрямовані на розвиток усіх видів сприймання, особливо зорового та слухового, на базі яких розвиваються вищі психічні функції;

під час навчання необхідно розвивати працездатність, уміння зосереджувати увагу та цілеспрямовано працювати: ставити перед собою мету, усвідомлювати способи її досягнення, адекватно оцінювати результати;

доцільно розвивати навчальну мотивацію, бажання вчитися, віру дитини у власні можливості;

розвивати пізнавальну діяльність. Спеціально вчити розрізняти та називати колір, форму, розмір предметів, їх розташування у просторі, застосовувати ці знання практично; виділяти та пояснювати просторові

РОЗДІЛ II. НАУКОВЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

відношення між предметами, використовувати це у практичній діяльності;

формувати вміння орієнтуватися в сторонах предметів, які знаходяться перед дитиною – визначати орієнтири на аркуші паперу, в альбомі; вміти знаходити верх і низ, правий і лівий бік тощо. Розуміння просторових відношень впливає і на мовленнєвий розвиток дитини;

формувати вміння працювати за інструкцією, послідовно виконувати завдання. Таку роботу можна проводити під час конструювання, малювання, ліплення. Виготовлення навіть простих фігурок з пластиліну чи глини потребує узгоджених рухів і актів сприймання, аналізу зразка за різними ознаками та відтворення цих ознак у виробі. Крім того, робота з пластичним матеріалом розвиває дрібні рухи кисті руки, що позитивно впливає і на мовленнєву функцію.

Загальні рекомендації щодо навчальної діяльності:

з метою запобігання втомлюваності дитини під час освітнього процесу слід змінювати види діяльності, використовувати у процесі викладу матеріалу цікаві факти, приклади, організовувати фізкультхвилинки;

акцентувати увагу на розвиток спостережливості, формуванні навичок і вмінь самостійно оволодівати знаннями та користуватись ними;

виявляти прогалини у знаннях з метою їх поступового заповнення, аби не допустити посилення відставання від інших учнів;

стимулювати активність під час занять, підтримувати навіть незначні успіхи;

враховувати труднощі запам'ятовування. У процесі виконання практичних завдань додатково пояснювати навчальний матеріал, надавати можливість виконувати завдання у повільнішому темпі,

ставити додаткові запитання з метою глибшого розкриття змісту завдання, наводити вже відомі дітям приклади;

використовувати поетапну інструкцію, додавати письмові інструкції до завдання, формувати вміння планувати свою діяльність, словесно звітувати, поступово підвищувати темп роботи дитини;

адаптувати завдання з урахуванням особливих освітніх потреб дитини. Як правило, для надання психолого-педагогічної допомоги дітям з ЗПР використовується набір дидактичних ігор з розвитку логіки та творчості, розвивальні конструктори, різні пірамідки, спеціальні підручники та інтерактивні комп'ютерні програми.

**Інформаційно-методичний збірник
Березень, 2021**

**Спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки
Київської обласної державної адміністрації та Комунального
навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний
інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів».**

**Відповідальна за випуск: О. В. Матушевська
Редагування: О. В. Матушевська, О. Ю. Ткач
Комп'ютерне макетування: О. Ю. Ткач**

**Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 6641 від 20.02.2019 р.**

Реєстраційне свідоцтво КІ № 424 від 20.12.1999 р.

**РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧИЙ ПІДРОЗДІЛ
КНЗ КОР «Київський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних кадрів»
м. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 37
Тел. (04463) 5-04-24, 5-04-22
E-mail: Kyiv_academy@ukr.net
<https://kristti.com.ua/>**